

LUMA GÓMEZ

▼ TAREIXA NAVAZA

Luma Gómez nace en Ferrol baixo a influencia do Touro.

Está casada co director teatral Eduardo Alonso e ten unha filla, Eva, de nove anos.

Confesa non ter habilidade manual nin predilección polo exercicio físico. Gustalle o cine, a música, ler, saír... e por riba de todo o TEATRO, do que se pode —dí— vivir con dificultades, facendo malabarismos. Luma traballa no País na recuperación do tempo perdido nunha boa época para a creatividade. Luma rebelde. Luma humana. Luma impulsiva. Luma tenra e emotiva. Luma, a nosa
MEDEA.

¿Cómo foron os inicios?

No Instituto de Ferrol representando *As suplicantes* de Esquilo. Tiña como compañeira a Elina Luaces e dirixía Eduardo Alonso. Logo no Jofre fixen *Os vellos non deben namorarse* que moitos anos despois repetín no Centro Dramático Galego aínda que fixen unha personaxe diferente. Eduardo e máis eu marchamos a Madrid

e alí traballamos co grupo independente "Pequeno Zoo". Foi unha etapa difícil, pero con moito ambiente, o que dá a ilusión de estar traballando pola cultura, por un tempo mellor. Faciamos moitas funcións en Colexios Maiores, Universidades. Lembro *O principio* na que eu era o príncipe para o que tiven que corta-lo cabelo e tingui-lo de loiro; e tamén a representación escénica dos Poemas de Rafael Alberti.

A túa familia ¿cómo respondeu a idea de querer dedicarte ó teatro?

Máis ben mal. Preocupoulles porque a vida dos teatros era moi dura. Eu tiña moita ilusión e plantei os estudos en sexto de bacharelato. Ó principio fixen un tanto profesional; pero Eduardo e máis eu planeamos vivir do teatro. Foi cando marchamos a Madrid, etapa difícil pero bonita. Valorabamos moito traballar naquilo que nos gustaba. Iso compensaba de tódalas carencias.

¿Foi unha etapa combativa?

Si. Lémbrome dunha Asemblea do Teatro Independente moi dura, na que se pedían esencialmente dúas cousas: subvencións

dignas para o teatro independente e Seguridade Social para os que traballabamos nel. Era o momento do accidente de Dorotea Bárcena que tamén estaba por Madrid co grupo "La Picota" con Xulio Lago.

¿Non sentías nostalgia de Galicia?

Moita. A morriña, unida o cansancio que me producía Madrid fixo que voltara. Atopeime cun panorama bastante desolador. Só dúas compañías Antroido e Troula. Fixen *Lentavaigame* de Francisco Taxis. Malia non haber moitas compañías si había moita mobilización cultural. As Asociacións facían moitas cousas, organizaban un feixe de actividades. O teatro tiña un papel preponderante. Ó emerxer da Autonomía reforzouse moito a cultura. Fíxate, iso é algo que boto de menos. Agora perdeuse moito daquela actividade, daquela ilusión... Nos últimos anos lembro con especial agarimo tres obras: *O enfermo imaxinario*, *Medea* e *Os Xustos*.

Malia a experiencia ¿tes medo ó inicio dunha representación?

Si e moi forte. A primeira idea que me vén á cabeza é "non vou poder falar. Vou quedar sen voz". É unha sensación desagradable. Son uns primeiros minutos terribles. O público dá moito medo.

O teatro galego ¿ten algunha característica especial?

Eu falaría de grupos que en Galicia fan teatro cunhas características moi especiais, moi propias: Moucho Clerc, Dorotea Bárcena, Ollomol, Chévere, Xulio Lago... Nós, os teatros galegos, nun principio tentamos recupera-lo tempo perdido. Facer todo aquilo que non se fixera. Fumos do tenebroso á comedia e mesmo á liña musical.

¿Que opinas da obra de Camus *Os Xustos* e da suspensión da mesma?

O texto é magnífico. A tradución de Beiras espléndida. É unha obra moi actual. Fala da violencia ou non violencia na etapa

O teatro compensa de todas as carencias. Esta é unha etapa de deterioro.

prerrevolucionaria rusa. A miña personaxe, Dora, é o mobil moral da obra. É unha muller segura que endexamais se ven abaixo aínda que ó final está moi doida. Sacrifícase. Pídelle a Boris, o xefe, que lle deixe botar unha bomba. "Non queremos mulleres na primeira liña" contéstalle; e Dora pregunta. ¿Son unha muller agora?

Só puidemos representa-la dous días. A Consellería de Educación prohibíunos a obra -que se estaba a representar no Instituto Xelmírez- por non permiti-lo cobro das entradas; pois sería competencia desleal para os empresarios. E entón xorden dúas preguntas: ¿Hai empresarios teatrais no País? ¿Se é competencia desleal e non se poden representar nos Institutos, entón, en toda Galicia, xa case non volveremos ver teatro porque o facemos habitualmente nos centros de ensino, non si?

¿Cómo quedaron os ánimos?

Polo chán. Fixemos un traballo moi forte para a estrea. Preparamos exposición de fotos, vestuario, vídeos, músicos, bar, nun local do propio Instituto que o público recibiu moi ben, os dous únicos días que dura a representación. Quedamos todos tirados física e psiquicamente. Tiñamos preparados debates para despois da función sobre temas históricos e políticos con persoeiros do País e de fóra. Investimos varios millóns... Beiras e Nogueira fixeron interpelacións no Parlamento para que se levantara a suspensión...

O comento na rúa era que a suspensión se debeu a motivos políticos; que o Poder tivo "medo" de tanto debate para un público eminentemente novo. ¿Que cres ti?

É posible. A verdade é que a suspensión se produciu antes das eleccións.

¿Non é un luxo montar unha obra para 3, 5 ou 9 representacións?

Por suposto e iso non o pode soportar ningunha Compañía, ningún. Pensa que alomenos tardas uns cinco meses en pre-

“Falla unha política teatral clara e concreta. Preocupación polo teatro afeitoado, que agora mesmo, non se ten en conta”.

parar unha función. Poder en Galicia representar máis de vinte veces unha obra é case un milagre.

¿Qué falla no noso País?

Falla unha política teatral clara e concreta. Preocupación polo teatro afeitoado, que agora mesmo, non se ten en conta. Ten que existir un Centro Institucional de teatro que debe funcionar ben, con coherencia, sen cambios constantes. Debería establecerse unha política clara para as compañías na produción, na distribución. Iso produciría perspectivas.

¿Fixestes algunha proposta?

Si, a través da Asociación de Actores; pero aínda estamos a esperar —desde hai moito tempo— unha resposta da Consellería. Cando o PSOE estaba no Poder as cousas ían mellor, eran máis tratables, aínda que non fixeron todo o que tiñan que facer. Na actualidade non son moi optimista porque o IGAEM, que debería establecer relacións con todo o teatro, ser un organismo que facilite o funcionamento do ballet, Xoven Orquestra... non o fai. Avánzase moi pouco. Eu diría que damos dous pasos adiante e catro atrás... Esta é unha etapa de deterioro e non por culpa dos teatreiros. Hai unha falta de estrutura total.

¿Cómo valoras o teu paso polo cine?

Paréceme un medio fantástico. Fixen *O bosque animado*, *Urxae* e a serie *Celta* para TVE. O cine ten maxia, moita maxia. Repetiría. Coido que o actor, si puidera, debería traballar en tódolos campos. Enriquece moito. Non obstante o teatro fronte ó cine e a TV é como os alicerces para un edificio.

¿Arrepenticheste algunha vez de ter voltado a Galicia?

Non. Non é fácil, en ningunha parte. Hai máis oferta que demanda. Desde logo se buscas a fama, proxección maior, teste que marchar. Depende dos obxectivos que te marques. Eu o que quero é traballar aquí. E non me vou mover. Traballo polo País. Eu aquí son motor dun proxecto, decido sobre o que fago. Fóra só sería unha peza. Quedándome creo que teño unha responsabilidade maior.

¿É un atranco para as mulleres actrices ter fillos, sobre todo cando estades de xira?

En certo modo si. Económicamente é difícil. Eu non deixo de ser unha privilexiada porque Eduardo é da profesión e axuda moito. Participa en todo. Tratamos de que a nena leve unha vida “normal”.

Volvendo ó teatro ¿qué opinas da contratación de directores de fóra?

Pode ser enriquecedora sempre que garanta que os actores imos aprender; pero atévome a dicir —aínda que me chamen resentida— que os de aquí deben dicir cousas e deben darlle unha oportunidade.

¿Gustariache dirixir?

Nin estou preparada nin inspirada. Asumila responsabilidade dun espectáculo non mo propuxen. Estou cómoda sendo dirixida por Eduardo e outros directores.

¿Axuda a TVG ó teatro?

Houbo unha despreocupación total. Agora están gravando algunha obra. A TV podería axudar moito a promocionalo teatro.

¿Qué opinas da participación política da muller?

Ás mulleres non se lles ofrece estar en postos relevantes. A muller nunca debe renunciar á súa realización política e profesional. As cargas familiares deben repartirse entre os membros da familia. Un nivel cultural alto é índice de liberdade e tamén de maior participación das mulleres.

¿Cal é a túa opinión sobre a violación e os malos tratos?

A falta de respecto, a violencia, o atentar contra a persoa e contra a súa dignidade e a súa vida é inadmisíbel, é unha atrocidade. Prodúceme consternación, dolor, impotencia.

L U M A
G Ó M E Z

“As mulleres non se lles ofrece estar en postos relevantes. A muller nunca debe renunciar á súa realización política e profesional”.

LUMA
GÓMEZ

¿Cres que é difícil o entendemento, a amizade entre mulleres?

No teatro hai mulleres moi válidas, moi loitadoras. É mentira que sexamos insolidarias. Teño moi boas amigas no teatro. Traballamos tranquilas.

Galicia e o medio ambiente ¿Conxúganse ben?

Neste País estanse a facer as cousas moi mal neste sentido. Non debería haber máis celulosas. O peor ven para aquí.

¿Qué opinas do tema dos caseiros históricos?

O desaloxo paréceme unha barbaridade. É moi forte. Peor que se estiveramos na Idade Media.

Terceiro Mundo e V Centenario.

Ímonos aburrir. A realidade latinoamericana non se pode xulgar desde a perspectiva de Europa. Cuba que está a sufrir un grande acoso e derrubamento pode padecer pobreza; pero no resto da Latinoamerican hai MISERIA.

Mulleres, servicio militar, obxección e insubmisión.

Digo, non, ó servicio militar para os homes e polo tanto NON tamén para as mulleres. Estou por un Exército profesional.

Aborto.

Estou a favor. Debe estar permitido en tódolos casos. Cada muller debe poder decidir por ela mesma.

Luma emociónase por moitas cousas; pero os problemas que máis a comoven son as inxustizas que padecen os máis cativos. Sóbranlle motivos para "salir" á rúa a manifestarse. É unha muller cos pés na terra, concienciada; cun desexo profesional: establecer, con claridade, as relacións coas personaxes do xeito máis auténtico. Esta muller que admira a Nuria Espert e Marlon Brando confesase rebelde, humana, ambivalente, moi apaixonada, o que a fai deixarse levar polo impulso, máis do que quixera. Dise débil e insegura; pero cando toma unha decisión levaa ata o final. É a nosa Medea. LUMA-MEDEA, sempre terá voz, unha voz que vai ser necesaria no noso teatro. ▶